

Mihail Bakunin (1814-1876) – Anarhismul social revoluționar

Federația Anarhistă

2009

Mihail Bakunin s-a născut în 1814, în departamentul Tver, lângă Moscova, într-o familie de nobili. Intră la școala de artilerie din Sankt-Petersburg, însă ia decizia de a abandona cariera militară, pentru a urma cursurile universității din Moscova. Aici frecventează cercurile de intelectuali, unde este influențat de idealismul german, și mai ales de Nikolai Stankevici, mai târziu declarându-se hegelian. În 1840 vizitează Berlinul și Dresda, unde își va consolida principiile hegeliene și va adopta concepțiile revoluționare, iar în 1844 ajunge în Paris, unde va deveni un foarte bun apropiat și discipol al anarhistului Pierre-Joseph Proudhon.

Ca urmare a unor discursuri considerate a fi “radicale” și a legăturilor sale cu cercurile comuniste și anarhiste, Bakunin a fost expulzat din Franța, fiind acuzat că ar fi un spion al guvernului rus. În momentul izbucnirii revoluției, în februarie 1848, se afla în Belgia, având astfel posibilitatea de a se întoarce la Paris în doar câteva zile. Vedea în revoluționari “oameni simpli, fără cultură, care au valorat și vor valora întotdeauna de o mie de ori mai mult decât conducătorii lor.” De asemenea, declara într-un articol din *La Reforme* că: “Oamenii practici ai vechiului regim au devenit astăzi utopiști, iar utopia de ieri constituie astăzi singurul lucru posibil, rezonabil, practicabil.”

“Bakunin era în largul său – visul său revoluționar era realizat, și era capabil acum să-și canalizeze toată energia în orchestrarea căderii Statului burghez. În sfârșit, această cădere nu a mai fost doar un plan strategic desenat pe o hârtie, ci străzi pline de acțiuni sângeroase. În timp ce lupta alături de Garda Națională a Muncitorilor, exemplul său inspirant l-a făcut pe prefectul poliției să declare: Ce om! Făcea minuni în prima zi a revoluției, însă chiar din dimineața celei de-a doua zile, îți venea să-l împuști!” Astfel, simțindu-se amenințat de influența și victoria unei revoluții bakuniene, Caussidiere [Prefectul Poliției] i-a facilitat plecarea către Berlin, unde abia începuse revoluția.

În iunie 1848, participa la Congresul Slav de la Praga, în speranța că va declanșa acțiuni revoluționare, însă nu a fost aprobat de participanți. Cu toate acestea, participă la o insurecție pregătită de câțiva studenți cehi, dar care va fi înnabușită. Acuzațiile de spionaj continuă să-l urmărească, distanțându-l astfel de Marx și Engels.

După revoltele din mai 1849 din Dresda, la care a participat alături de Richard Wagner, Bakunin este arestat în urma intervenției trupelor prusace, încarcerat și condamnat la moarte, însă este extrădat și condamnat la închisoare pe viață, iar apoi deportat în Siberia. În exilul său, revoluționarul se căsătorește iar câțiva ani mai târziu reușește să evadeze prin Japonia, apoi San Francisco, ajungând în decembrie 1861 la Londra. În 1864 i se propune să intre în Asociația Internațională a Muncitorilor, în cadrul căreia va exercita puternice influențe, mai ales în urma constituirii Alianței Internaționale a Democrației Socialiste, care se va afilia Internaționalei. După ce ia parte la tentativele de revoltă de la Lyon din 1870, participă în 1872 la Haga, la Congresul Internaționalei unde are lor sciziunea dintre “autoritari” și “antiautoritari”. Bakunin va fi exclus din cadrul asociației în urma unor acuzații de escrocherie și intimidare, cauzate de relațiile sale cu revoluționarul rus Neceaevev, considerat a fi precursorul terorismului.

În prefața lucrării sale “Dumnezeu și Statul”, Carlo Cafiero și Elise Reclus scriau: “În Rusia printre studenți, în Germania printre insurgenții din Dresden, în Siberia printre frații săi în exil, în America, în Anglia, în Franța, în Elveția, în Italia printre toți oamenii hotărâți, influența sa directă a fost considerabilă. Originalitatea ideilor sale, imagistica și vehemența elocvenței sale, neobositul său zel propagandistic, alături de maiestruozitatea naturală a personalității sale și de puternica sa vitalitate, i-au dat acces lui Bakunin către toate grupurile revoluționarilor socialiști, iar eforturile sale au lăsat urme adânci peste tot, chiar și asupra acelor care, după ce l-au primit, l-au înșelat din cauza unor diferențe de principii sau de mijloace.”

Revoluționarul rus respinge orice formă de individualism, anarhismul său fiind astfel unul de natură comunistă. Societatea și libertatea sunt două noțiuni care nu trebuie să fie separate, iar libertatea individuală depinde de libertatea colectivă. Pentru a exista, libertatea trebuie să fie recunoscută, iar aceasta nu poate fi recunoscută decât de către indivizi, la rândul lor, liberi. Bakunin afirma că “libertatea fiecăruia este realizabilă doar prin egalitatea tuturor. Realizarea libertății prin egalitate este, atât la nivel empiric cât și la nivel teoretic, realizarea justiției.” În final, adevărata libertate este realizată

odată cu abolirea Statului, prin “refuzul absolut al oricărei autorități, incluzând cu acelea care sacrifică libertatea pentru bunăstarea Statului.”

Societatea nu ar trebui organizată într-o manieră ierarhică, de sus în jos, ci invers, de jos în sus, prin alianța tuturor asociațiilor de muncitori, care vor constitui mai întâi comune, apoi teritorii mai largi, culminând cu înfăptuirea unei federații globale. După cum susține, “poporul nu poate fi liber și fericit decât dacă este organizat de la bază, prin intermediul propriilor sale asociații, autonome și întru totul libere, el fiind capabil să-și creeze viața proprie fără să fie supervizat de vreun tutore.”

El nu este de acord cu instaurarea unei dictaturi proletare universale, respingând orice formă de Stat, și acceptând doar libera asociere a indivizilor, care, văzând inutilitatea Guvernului, vor conștientiza că se pot administra în lipsa acestuia, renunțând astfel și la posibilitatea apariției unor noi metode de exploatare. Viața în societate reprezintă într-adevăr o necesitate, însă existența Statului nu reprezintă decât o altă “ficțiune metafizică”.

Vechea critică la adresa anarhismului, cu privire la inevitabilitatea unui război al tuturor împotriva tuturor în cazul eliminării legilor și al instituțiilor, este reinterpretată și respinsă de Mihail Bakunin. El considera că adoptarea unui astfel de argument este cauza inversării datelor problemei. Starea conflictuală generalizată nu este produsă de societatea liberă, ci tocmai de prezența Statului. Iar o altă eroare ar fi reprezentată de credința că această instituție supremă are rolul unui arbitru, creând legi “corecte”, și efectuând un control “imparțial” asupra indivizilor, pentru a le corecta natura lor funciarmente rea.

Existența Statului nu a fost câtuși de puțin determinată de vreun antagonism natural sau social, care să-i fi ridicat pe oameni unii împotriva celorlalți. Dimpotrivă, existența Statului stă la originea acestui antagonism, considerat în mod eronat a fi originar. Căci dacă oamenii s-au luptat dintotdeauna între ei, a fost pentru că Statul a sacrificat în mod constant interesele majorității în folosul unei minorități privilegiate. Ca instrument de clasă, el a provocat această luptă de clasă, consacrând și organizând injustiția.

Dispariția acestui instrument de clasă, se produce prin intermediul revoluției, al războiului civil. Pasiunea pentru distrugere este văzută ca fiind, în același timp, pasiunea pentru creație, revoluționarul rus fiind adeptul unor organizații revoluționare care să faciliteze revoltele muncitorești, al insurecțiilor și al sabotajului. Cu toate acestea, când era întrebat asupra viitoarelor forme ale guvernării, Bakunin refuză să elaboreze o serie întreagă de argumente care să fie convingătoare și care puteau fi demontate, utilizând, în schimb, o manieră mult mai subtilă de a-și provoca partenerii de discuție, afirmând că: “Misiunea noastră este să distrugem și nu să construim; alții mai buni ca noi, mai inteligenți și mai proaspeți, vor fi cei care vor construi.”

Biblioteca Anarhistă

Federația Anarhistă
Mihail Bakunin (1814-1876) – Anarhismul social revoluționar
2009

Preluat la 16.12.2022 de la <https://federatia-anarhista.blogspot.com/>

ro.theanarchistlibrary.org